

Factsheet

Intellectueel eigendomsrecht

Auteursrecht

Het auteursrecht geeft een maker het exclusieve recht om zijn of haar werk openbaar te maken en te verveelvoudigen (exploitatie-rechten), en beschermt tegelijkertijd ook tegen publicatie zonder naamsvermelding, tegen wijziging of vermindering van het werk of aantasting van de goede naam van de maker (persoonlijkheidsrechten).

Het auteursrecht stelt de maker of zijn vertegenwoordigers in staat te onderhandelen en afspraken te maken met gebruikers van een werk. Op die wijze kan een maker leven van zijn werk (wat behalve een prikkel tot het maken van werken, ook essentieel is voor het kunnen uitoefenen van zijn werk) en kan hij het maatschappelijk aanzien krijgen dat hem als maker van een gewaardeerd werk toekomt.

Dat de maker auteursrechten kan doen gelden op zijn werk, is geregeld in de Auteurswet.

Naburig Recht

In 1993 werd in Nederland de Wet op de Naburige Rechten van kracht. Nederland was hiermee een van de laatste landen van Europa, die naast de bescherming van auteurs via de auteurswet ook een bescherming van uitvoerenden en producenten door middel van het Naburig Recht introduceerde. Op eenzelfde wijze als makers onder de Auteurswet, hebben uitvoerend kunstenaars en producenten (de eigenaren van bijvoorbeeld muziekopnamen of films) via het "naburig recht", recht op vergoedingen voor het gebruik van hun werk en een bescherming van hun goede naam.

Uitzonderingen

Hoewel intellectuele eigendomsrechten, zeker in een informatiemaatschappij en een kenniseconomie, van groot belang zijn, zijn er evengoed redenen waarom deze rechten niet absoluut kunnen zijn. Het auteursrecht dient een evenwicht te zijn tussen de belangen van de makers enerzijds en de belangen van gebruikers en het maatschappelijke veld, waarin de maker zich beweegt, anderzijds.

Dit is de reden waarom het auteursrecht alleen de "specifieke vorm" van een werk beschermt en ideeën vrij laat. Om eenzelfde reden beperkt het auteursrecht zich tot "originale werken" van literatuur, kunst en wetenschap. Dit voorkomt dat elk willekeurig boodschappenlijstje of elke willekeurige mededeling op het internet onder het auteursrecht valt. Daarnaast bevat het auteursrecht uitzonderingen die gebruik van een werk vrij laten, zoals o.a. citaatrecht, parodieën, incidenteel gebruik, en gebruik ten behoeve van het onderwijs en de vrije nieuwsgaring.

Secretariaat
p/a Joh. Vermeerstraat 22
1071 DR Amsterdam
Postbus 75997
1070 AZ Amsterdam

telefoon: 020 676 67 71
fax: 020 662 49 01
info@platformmakers.nl
www.platformmakers.nl

Vergoedingsrecht

In beginsel is het auteursrecht een exclusief, individueel recht van de maker van een werk. Hij heeft het exclusieve recht gebruik van zijn werk te verbieden of toe te staan. Aan deze toestemming worden vaak voorwaarden verbonden, zoals de wijze waarop het werk mag worden gebruikt, en het betalen van een vergoeding. Deze voorwaarden komen tot stand door onderhandeling tussen maker en gebruiker.

Over sommige vormen van gebruik is het voor een individuele maker lastig om afspraken te maken. Denk aan het uitlenen van boeken en tijdschriften door bibliotheken, het doorgeven van televisieprogramma's en films via de kabel, het kopiëren van beschermd werk door bedrijven en particulieren.

In de praktijk worden de onderhandelingen over deze vergoedingen met name gevoerd door collectieve rechtenorganisaties volgens het principe van "vergoeding voor gebruik". Deze organisaties zorgen ervoor de vergoedingen weer verdeeld worden onder de rechthebbenden.

Auteurscontractenrecht

Uit het voorgaande blijkt al hoe belangrijk het is dat de maker met een opdrachtgever, producent, exploitant of gebruiker kan onderhandelen over gebruik van zijn werk. Vaak is de verhouding tussen de individuele maker en de (grotere) exploitant scheef en wordt de individuele maker onder druk gezet om zonder billijke vergoeding ook al zijn rechten af te staan. Gaat hij daar niet mee akkoord, dan gaat de opdracht aan zijn neus voorbij.

In het buitenland zijn ter bescherming van die individuele onderhandelingspositie inmiddels diverse bepalingen in de wet opgenomen die specifiek toezien op de relatie tussen de maker enerzijds en de opdrachtgever/producent/exploitant anderzijds. Nederland blijft vooralsnog bij deze ontwikkeling achter. Zie verder het factsheet 'Internationale en Europese ontwikkelingen'.

Voor meer informatie: info@platformmakers.nl / www.platformmakers.nl